

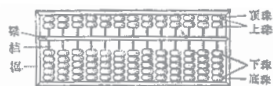
始 计

1

ROZVAHA

„Rozvaha znamená vybrat vojevůdce, odhadnout nepřítele, naměřit místo, spočítat vojáky, blízkost a vzdálenost, průchodnost a neprostupnost. A to vše pak rozvážit na velké radě“.

—Cchao Cchao

Mistr Sun pravil:

*Válka,
je velikým úkolem státu,
polem života a smrti,
cestou k přetrvání či zániku,
a tak nelze než ji studovat.*

*Proto sestavením a zvážením pětice věcí,
a porovnáním jejich propočtů,
nalezne se skutečný stav stran.*

*Prvním je Cesta,
druhým je Nebe,
třetím je Země,
čtvrtým je velení,
pátým je řád.*

*Cesta,
je, co sjednotí vůli lidu s jejich vládci,
proto s nimi může společně umřít,
může s nimi společně žít,
a lid se nezalekne a neselže.*

*Nebe,
je stín a světlo,
chlad a horko,
proměny ročních období.
Země,
je vzdálenost a blízkost,
neprostupnost a průchodnost,*

*otevření a sevření,
je smrtí a životem.*

*Velení,
je moudrost,
důvěra,
laskavost,
odvaha
a disciplína.*

*Řád,
je organizační souhra,
rozdělení pravomocí,
zajištění zdrojů.*

*Celá tato pětice,
není žádnému z velitelů neznámá.
Kdo jí porozuměl, vítězí,
kdo ji nechápe, nevyhrává.*

*Proto porovnáním jejich propočtů,
nalezne se skutečný stav stran.*

*Otázka zní:
Který vládce má Cestu?
Který vojevůdce má schopnosti?
Kdo získá Nebe a Zemi?
Kdo dodržuje řád a rozkazy?
Kdo má silné zbraně a vojsko?
Kdo má vycvičené důstojníky a vojáky?*

*Kdo má jasné odměny a tresty?
Podle toho poznám, kdo zvítězí a kdo podlehne.*

*Když se bude následovat naše strategie,
určitě se tak zvítězí,
a já zůstanu.*

*Když se naše strategie následovat nebude,
je tím porážka jistá,
a já odejdu.*

*Rozvahou jsou přednosti vyjasněny,
teprve tím se vytváří výhodné postavení, napomáhající uskuteč-
nění plánu.*

*Postavení,
znamená na základě výhod pružně odpovídat na proměny
situace.*

*Válka,
je cesta lsti a klamu.
Proto schopný předstírá neschopnost,
Připravený nepřipravenost.
Kdo je blízko, zdá se být daleko,
kdo je vzdálen, jeví se blízko.*

*Chce-li výhodu, navnadit jej.
Je-li neuspořádaný, vyrazit na něj.
Je-li pevný, připravit se na něj.
Je-li silný, vyhnout se mu.
Je-li odhodlán, dráždit jej.
Je-li skleslý, povýšit se na něj.
Je-li odpočatý, unavit jej.*

*Drží-li pospolu, vnést do něj rozkol.
Zaútočit, kde je nepřipraven.
Vyrazit, kudy to nečeká.
V tom všem spočívají vítězství válečníka,
dopředu je to však nesdělitelné.*

*Tak před bojem, jen počítáním v chrámu vyhrává,
kdo napočítá mnoho.
Před bojem, jen počítáním v chrámu nevyhrává,
kdo napočítá málo.
Když napočítá mnoho, tak vítězí,
když napočítá málo, tak nevitězí,
a co teprve, když nenapočítá vůbec!*

Když na to takto nahlížím, vítězství a prohra se samy vyjeví.

Historické souvislosti a jazykové poznámky

Pokaždé, když se hodnotil stav země a vybíral plán dalšího postupu, setkávali se vládcové starých čínských říší se sborem poradců a úředníků. Bývalo tomu tak i před válečným střetnutím, při analýze sil sousedních zemí a rozboru možných scénářů vývoje. Bojové operace měly dva základní typy:

- válečné tažení v poli
- obléhání měst

Nejprve tedy proběhly porady v rodovém chrámu či v obřadních místnostech sídelních úřadů. Z výrazu chrám vyzařuje obřadnost a vážnost porady, vždyť se v ní rozhodovalo o největších záležitostech státu.

Celá strategie Mistra Suna tak začíná u počítání. Vstupní rozvaha totiž stojí na spočítání základních parametrů, výsledkem je napočítání výhod a porovnání stran.

Strana, které se napočítá nejvíce výhod, přirozeně vyhraje. Strana, které se napočítá méně, nevyhraje. Strana, která neprovede rozvahu a nepočítá vůbec, si počíná krajně nezodpovědně a hloupě.

Starověká Čína počítala pomocí dřevěných tyčinek, které se pokládaly na plochu, protože k dobré rozvaze je zapotřebí prostorové představy. Vzhledem k čínské početnosti asi bývalo zapotřebí velké plochy, snad i proto se rady scházely v „obřadních sálech“ (chrámech) sídelních úřadů či rodových svatyní. Odtud asi i původní termín „počítání v chrámu“ miao-suan 庙算, dnes se užívá zvukově stejně čtené „šikovně si spočítat“ miao-suan 妙算. Užívala se antropologicky daná „pětková (pět prstů)“, quinární soustava pěti svislých dřívek, nahrazených pak jedním podélným.

Podélné dřívko s jedním svislým nahoře tak dává šest, podélné se dvěma svislými sedm, a tak dále. Z tohoto principu se později vytvořilo čínské perličkové počítadlo. Používá desítkové soustavy, ale zachovává urychlení (pěti prsty). Svislá linka (drát) jednoho řádu má dole pět kuliček (perliček), nad nimi je přepážka a na shodném drátě další dvě kuličky – dvě pětky. Počítáme do pěti v dolní části, pak se posune jedna horní kulička, pak do druhých pěti, posune se druhá horní kulička a přechází se do vyššího

řádu. Posune se tedy první dolní kulička na dalším drátě vlevo. A celé to pokračuje do dalších řádů vlevo. Dva tisíce matematiků s perličkovými počítadly dokázalo v šedesátých letech spočítat atomovou reakci pro vývoj první čínské atomové bomby, navzdory tomu, že neměli počítače.

Vedle výrazu „suan 算“: „počítat, zaznamenávat čísla, záznam počtů, počítací dřívka, bambusové tyčinky“, je tu podobný, rovněž klíčový výraz „ti 计“: od „číselného záznamu, počítání“, přechází k výrazu „plán, rozvaha a strategie“. Moderní čínština to vyjádří dvouslabičnými (dvouznakovými) slovy ti-chua 计划, ti-cche 计策, ti-mou 计谋, starověká čínština užívala jeden znak, o to je to dnes pro překlad větší výzva!

Tak z provedené analýzy, výpočtů a porovnání teprve mohl růst hlavní plán a jeho alternativy. Oproti západnímu „plánu B“ museli mít čínští mudrcové nejspíše i „plány C a D“, protože velká Čína bývá tak proměnlivá!

Proto už za starých časů, „než se začalo s válčením, bylo nutno to nejprve napočítat“.

DALŠÍ JAZYKOVÉ SOUVISLOSTI A TERMÍNY

VÁLKA (PING 兵) – PŮVODNĚ ZBRANĚ, V TEXTU PŘENESENĚ VOJSKO, VÁLKA, VÁLČENÍ

UMĚNÍ (FA 法) – ČI METODY, ZPŮSOBY, TECHNIKY, KONCEPCE

CESTA (TAO 道) – ŠIROCE UŽÍVANÝ VÝRAZ, KROMĚ PROSTÉHO „ZPŮSOBU REALIZACE“ ČI „ŘEŠENÍ“ NĚKDY VÝZNAMOVĚ NESE I „MORÁLKU“ (TAO-I 道义).

NEBE (TCHIEN 天) – U MISTRA SUNA VYJADŘUJE MĚRITELNÉ „ČASOVÉ A KLIMATICKÉ VLIVY“, ZÁMĚRNĚ SE VYHÝBÁ ESOTERICKÉMU POJETÍ, ZAPOVÍDÁ VĚŠTĚNÍ, TALISMANY A PODOBNĚ. NEUŽÍVÁ TEDY „NEBESA“, JAKO ODKAZU NA BOŽSTVÍ A NEUCHOPITELNOST, TAKOVÁ ESOTERICKÁ NEVYZPYTATELNOST K MISTRU SUNOVI HRUBĚ NEPATŘÍ.

ZEMĚ (TI 地) – POVRCH, GEOFYZIKÁLNÍ PODMÍNKY, U MISTRA SUNA VŠAK OBVYKLE UMNĚ SPJATÁ S LIDSKOU PSYCHIKOU. PROTO SE VYPLATÍ ZACHOVAT VÝRAZ „ZEMĚ“ A NENAHRAZOVAT JEJ UŽŠÍM „TERÉN“.